

Glas zavveznikov

Leto II - Št. 278

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 4 lire

TRST, četrtek 16. maja 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Felice 12 Telefon št. 93354 in 94443

UGLASI: Cena za milimeter vline (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 54 (osamljen L. 100), objave L. 20, finančni L. 15, pravni L. 45. V vsebini lista (tekstualni oglašaji) L. 45, Davek ni vstet. Plačljivo vnaprej. Oglašje sprejema izključno: S.P.I. Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

15. JUNJA

PRIHODNI SESTANEK ZUNANJIH MINISTROV

Jugoslovansko-madžarska pogodba o malenkostni vojni odškodnini

Zunanji ministri razpravljajo o Nemčiji

PARIZ, 16. maja — Jugoslovanski ministrski podpredsednik Kardelj je izjavil na neuradni tiskovni konferenci, da bi Jugoslavija pristala na internacionalizacijo tržaškega pristanišča, a da ne bi odobrila internacionalizacije samega mesta po vzorcu Gdansk.

Dejal je, da je jugoslovanska vlada pripravljena dati Trstu »pravni položaj« neovidsnega mesta v območju jugoslovanske federacije in zagotoviti v mestu prebivalcem zasebno lastnino in svoboden trg.

Beograjska radijska postaja javlja, da so madžarski in jugoslovanski ministri podpisali v Budimpešti sporazum, na podlagi katerega bo Madžarska izplačala Jugoslaviji na račun vojne odškodnine 80 milijonov dinarjev do januarja 1950.

Reuterjevo poročilo javlja, da so konferenco zunanjih ministrov odložili na 15. junij. Po poročilu agencije so se štirje zunanji ministri sicer sestali, da podpišejo po Byrnesovem predlogu spremembo premirja z Italijo.

Vprašanje otvoritve mirovne konference so odložili na prihodnji sestanek, ki bo 15. junija v Parizu. Po dolgem razpravljanju niso dosegli nikakega sporazuma o avstrijskem vprašanju kot ga je predložil Byrnes; to je, da bi ga uvrstili na dnevni red prihodnjega zasedanja.

Reuter poroča, da po vestih iz verodostojnih ameriških virov pričakujejo za danes v Parizu zasebno letalo predsednika Trumana, ki so ga stavili na razpolago Byrnesu za dobo konference.

Prihod letala v Pariz se bo morda ujema z zaključkom konference, čeprav je predstavnik ameriške delegacije poudaril Byrnesovo voljo, da bi s konferenco nadaljevali, dokler je upanje, da dosežejo sporazum.

Sprememba premirja z Italijo

Reuter poroča, da bodo zunanji ministri štirih velisil podpisali danes spremembo premirja z Italijo. Listina bosta nato podpisala za Italijo predsednik ministrskega sveta De Gasperi in vrhovni zavezniki štirih velisil. Reuter poroča, da je v uradni virov je posneti, da bo danes zasedanje poslednje. Menijo, da ob zaključku sej ne bodo izdali nikakega poročila.

Drugo Reuterjevo poročilo javlja, da je na današnjem zasedanju predsednik odbora izvedencev za italijansko vojno odškodnino Decano izročil štirim ministrom poročilo komisije. Ker pa so vidiki izvedencev praktično isti kot ministrov — kar pomeni, da niso niti pri komisiji mogli doseči posebnega sporazuma — so štirje ministri sklenili predati vprašanje ponovno svojim parlamentom.

Pet Byrnesovih točk

Na večeršnjem dopoldanskem neuradnem zasedanju je ameriški zunanji minister James Byrnes predlagal, naj vsak izmed štirih zunanjih ministrov izjavi svojo voljo, kajenemu, kateremu bi po vsebini posebnega predloga nemškega vprašanja in ki bi poiskovali aktivni nrt pogodbe, ki bi jo po možnosti predložili v preučevanje na drugi mirovni konferenci, ki naj bi jo sklicali 12. novembra.

Byrnes je poudaril, naj bi pri predlaganju, vprašanja upoštevati nemški gospodarski položaj in poročila o izdih svojega dela na prihodnjem sestanku konference zunanjih ministrov.

Byrnes je dodal, da so glavna vprašanja, ki so velike gospodarske važnosti za upravo Nemčije, sledeča:

I. Porurje in Porenje: Če bi ju internacionalizirali, ali bi v tem primeru industrijska podjetja morala pripadati gospodarskemu ustroju Nemčije.

II. Ali naj industrijsko proizvodnjo, ki bo dovoljena Nemčiji, prepušča popolnoma Nemčiji? Naj proizvodnja, ki presega ameriške potrebe, določijo za izvoz?

III. Je možno doseči sporazum o ustanovitvi organizma, ki bi upravljal Nemčijo kot gospodarsko enoto?

IV. Ali je mogoče najti način, da ne bi demarkacijske črte zasedbenih predelov Nemčije tvorile pregrada za gospodarske izmenjave v državi?

V. Ali je možno doseči sporazum, ki bi dovoljeval vključiti v nadri pogodbe določitev zahodnih mej Nemčije?

Byrnes je izjavil, da morajo ta vprašanja rešiti brez odlašanja, če se hočejo v prihodnji zimi izogniti kaosu v Nemčiji.

Francoski zunanji minister Georges Bidault je obzvalil francosko zahtevo, naj bi Porurje in Porenje internacionalizirali. Posreje pa priključiti Franciji.

Britanski zunanji minister Bevin je izjavil, da bi moral ravnati z Nemčijo kot z enoto, toda dodal je, da Velika Britanija, vsakokrat upošteva željo o varnosti Francije.

Sovjetski zunanji minister Molotov je zahteval podatke o sedanjem stanju demilitarizacije v Nemčiji, posebno v britanskem zasebnem področju, kajti — je dejal — sovjetske oblasti niso prejtele potrebnih pojasnitve o izvedbi izvestnih upravnih načrtov v tem področju.

O petih Byrnesovih točkah je Molotov dejal, da mu je potrebno

O bodočnosti Indije

Britanska vlada je poslala v Indijo posebno odposlanstvo z nalogo, da v sporazumu z glavnimi političnimi gibanji — indijskim kongresom in muslimansko zvezo — uredi bodočo obliko vlade v Indiji. Anglija je pustila Indijcem prsto izbire, ali želijo neodvisnost Indije ali pa položaj dominiona v britanskem imperiju. Zaradi nesporazuma med hindu in muslimani za zdaj še ni prišlo do zaključka pogajanj. Slika nam kaže plane odposlanstva sira Stafforda Crippsa in lorda Pethick-Lawrencea pri odhodu iz Anglije. Treffi član A. V. Alexander je odpotoval prej.

ZAPOSLENOST V ANGLIJI

Predvidevajo, da bodo za ključni preureditve britanske industrije do konca tega leta, t. j. 18. meseca po zaključku vojne v Evropi.

Zadnje statistike o delovnih silah v Veliki Britaniji dokazujejo, da je zdaj zaposlenih približno 20 milijonov delavcev, kar pomeni porast 770.000 delavcev zaposlenih v proizvodnji blaga za domača in tuja tržišča v primeri s številkami iz sredine leta 1939.

SLOVENSKE ODDAJE PRAŠKEGA RADIA

Praga, 16. maja
Radijska oddaja postaja Praga oddaja na kratkem valu 49.92 in na dolgem valu 1.572 vsak tork, četrtek in soboto od 19.50 do 20. ure prškega časa poročila v glasbeno in političnem, gospodarskem, kulturnem in socialnem življenju Čehoslovaške. Prški radio namreča reorganizirati svojo poročevalsko službo in bodo v kratkem začeli oddajati poročila vsak dan pol ure v slovenščini.

MADŽARSKA VLADA NE BO ODSTOPILA

Budimpešta, 16. maja
V Budimpešti so zankali vesti, po katerih naj bi nameravala madžarska vlada odstopiti zaradi neugodnega razvoja pariške konference zunanjih ministrov v zvezi z madžarskimi zahtevami.

Nadalje so potrdili, da ni pričakovati nobene spremembe v znanjem ministrstvu, ki ga zdaj vodi Janos Gyengyossy.

BOJ Z DRAGINJO IN ČRNO BORZO V BELGIJI

London, 16. maja
Belgijski ministri predsednik Van Acker je napovedal vrsto ukrepov za znižanje cen življenjskih potrebščin v Belgiji za 10%.

»To je samo začetek in temu bo sledilo znižanje uradnih cen vsa blaga in javnih služb. Plače bodo ostale iste in povečali bodo nadzorstvo nad cenami, je izjavil minister.

Dalje je obljubil, da bodo vodili boj proti črni borzi brez usmiljenja in bodo v bodoče vse osebe, ki bodo obtožene, da se bavijo s črno borzo, kaznovali z zaporno kaznijo.

HOOVER O POLOŽAJU PREHRANE NA SVETU

Hoover računa, da bo najmanjša potreba po žitaricah za države ob obali Indijskega oceana v kritični dobi od maja do septembra zasedla 2.868.000 ton. To število naveda v poročilu, ki ga je izročil predsedniku Trumanu ob svoji vrnitvi s potovanja po državah, kjer vlada pomanjkanje.

Po Hooverjevemu mnenju bi bilo potrebno uvoziti na Japonsko 870 tisoč ton — kar odgovarja dobavi živil, ki so jih dobavili Kitajski — toda to število se določiti prej po možnosti transportov, kot po potrebi države.

Hooverjevo poročilo nakazuje najmanjšo količino, ki so potrebne za vsako pokrajino v Indiji ter na glasu, da tovari živil potrebujejo eden ali dva meseca, da prispejo na kraj, kamor so namenjeni in če vlada ne bo določila števila uživatev to dejstvo.

Hoover je odklonil potrditi trditve, da je treba odgovornost za primarne ukrepe za prihodnje tedne neprilicno izključiti Zdrženim državam, izjavil je novinarjem: »Glasno vprašanje je zbrati vse zaloge držav, ki jih obliha Indijski ocean,

Poslanica jugoslovanski vladi

Možnost pričevanja letalcev, ki jih je rešil Mihajlovič

WASHINGTON, 16. maja — Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo besedilo poslanice vladi Jugoslavije, v kateri ponovno zahteva, naj vlada dovoli ameriškim letalcem, ki so jih sil generala Draže Mihajloviča rešili med vojno, da nastopijo kot priče na razpravi, ki bo proti njemu. Poslanica, ki jo je izročil ameriški vršilec poslov v Beogradu jugoslovanskemu zunanjemu ministru dne

KULTURA

«RAZGLEDI»

I. Právkar je ista tretja številka «Razgledov», edine slovenske revije na Primorskem.

Jose Pahor je napisal razpravo «Čas in misel v Slovenskem Primorju». Če bi jo objavil v dnevnem političnem tisku, bi človek rekel, da to ni misel, ampak je to misel, saj morebiti le služi vzpodbujanju narodne zavestnosti in narodnemu ponosu. Tudi pri razpravi o narodnem ponosu, ki je v slovenskem narodnem priložnostnem tisku, ni imela priložnosti, da bi se seznanila z zgodovino slovenskega naroda.

Vsekakor pa ni v redu, da resna revija, kakršna bi morala biti «Razgled», tako površno in lahkonosno na vodenem mestu objavi članek, v katerem je zaradi pristranskosti sentimentalna — in bojmo se — tudi zaradi neznanja zgodovine slovenskega naroda, polno grobih zgodovinskih napak.

Ce ne bi imeli Kosovega «Gradiva», Molevo poljudno pisane «Zgodovine», Prijeteljeve «Politične zgodovine», Kidričeve «Zgodovine slovenskega slovesstva» in le kopice drugega znanstvenega ter poljudnega gradiva, bi te napake lahko bile oprostile. Toda pisatelj razprave o zgodovinskih temah brez takšnega podajanja zgodovine (od neotroga podajanja do zvestnega falsificiranja) je samo en korak na poti do velikega idealizma, ki si hoče tako veliki idealizem, kot ga dobi.

Takšno psevdopopolnostno pisanje je slovensko doživljalo v preteklih letih. Spominjamo se le posiljevanja zgodovine, ki sta ga v drugi polovici prejšnjega stoletja zaradi Alajze in Lorene delala Renan s francoske in Treitschke s nemške strani, toda ko se duhoviti umirajo, pride resnica na dan.

Vprašanje je samo le eno: ali hočemo zvesti z resnim in znanstvenim delom, ali pa bomo hodili po poti tistih, ki so hoteli za vsako ceno narediti iz znanosti, učenosti in le v tolikih drugih, pa naj bo dekle propagande (ki je že sama po sebi oduren izraz) iz demagogije, politike. Ni potrebno, da posebej ugotovljamo, da je prva pot boljša, vsaj za bodočnost. Po drugi potjo, vsaj za sedanjost, ne gremo, kajti, drugo pa prepustimo tujim izumislom!

Samo nekaj primerov iz Pahorjevega članka:

Pisec trdi, da se je slovenska narodna zavest ekrepolno razvila iz obzornice srednjega veka, ko je feudalni sistem dosegel svoj vrhunec. Objektivna resnica pravi, da v tistih časih je noben narod ni imel narodne zavesti. Niti francoski, angleški, španski, italijanski in nemški ne. Narodnost nastala — ki vsebuje tudi narodno zavest — se je v glavnem pojavila levo po francoski revoluciji. Pri nekaterih narodih v sredini prejšnjega stoletja, pri avstrijskih pa celo levo sedaj. Slovinci smo se — razen redkih posameznikov — narodnostno prebudili šele v drugi polovici 18. stoletja.

Napoleon ni nikoli ustvaril «Kraljevine Ilirije» — kakor trdi Jote Pahor — temveč samo Alžirsko provincio. «Kraljevine Ilirije» so poznali Avstrijci šele po tretji vključitvi slovenskih dežel in Trstu v cesarstvo, potem ko je propadel Napoleon. Pa je tedaj je bilo to le upravnimi pojmi (gl. dr. Janko Polak «Kraljevstvo Ilirija»).

Leta 1848 slovenski narod ni tako enotno zahteval, da se vse slovenske dežele združijo v eno samo. Takrat so res posamezniki o tem premišljevali, do enotnosti pa — na nalo veliko nesrečo — pa takrat ni prišlo.

V času francoske okupacije, se avstrijski Avstrijci prav ni domajala med slovenskim narodom. Edino Valentin Vodnik, prvi slovenski novinar, je izpraveval, kakšne koristi bi lahko Slovenci imeli, če bi zmagali narodnostno nalo, ki so jo tedaj v telegrafskih listih po Evropi francoski vojski (seveda, da ne iz ljubosti do drugih narodov, temveč kot politično gesto, s katerim so hoteli kazati imperialistične namene). Vodnikova politika je bil glas vpijočih v puščavi. Razen redkih osebnih prijateljev mu nihče ni hotel slediti. Ves slovenski narod (ki tedaj je ni bil formiran; samostojno govorimo v tistem času lahko samo o slovenski narodnostni grupaciji) je videl v Avstriji «odrešiteljstvo» pred francosko vojaško okupacijo, davki, mobilizacijami itd.

«Slovenija» je bila leta 1848 politično izredno dalekoviden častnik, ki pa je imel — na žalost za nas Slovence — zelo malo odmeva. Če je «Slovenija» objavila zelo napreden in dalekoviden dopis iz Gorice o spravi stopnji k zedinjenju vseh Slovencev, s tem je ni rešilo, da je «Slovensko Primorje» to rešilo imelo svoj politični program. Od tistega dopisa pa do političnega programa, ki ga priprava vsaj večina prebivalstva, je bila še dolga pot. Na žalost je bilo tako — če bi bilo drugače, bi bil naš položaj danes verjetno precej drugačen — vendar tega dejstva ne smemo sramotljivo ali navedeno prikrižati in govoriti o nekakšni politični zrelosti v časih, ko je bilo še veliko manj kot danes.

Takšno romantično pisanje je zelo nevarno. Je kakor skopolanin, ki deluje razkošno na človeka, vendar v pamet. Z njim ničesar

ne pridobimo, pač pa zavajamo ljudi v nerealno miselnost; oddaljujemo jih od stvarnega življenja in jim omogočamo, da zidajo gradove v oblakih.

Pisatelj takinega delovanja ni so vidne take: ljudje se zvečijo, kam so prišli, čle tedaj, ko je prepozno. Tako tudi ni popularno svariti pred takimi gledanjem, kajti ljudje raje slišijo prijetno besedo — čeprav neresnico — kakor pa trde, vendar resnice.

S takimi mislimi smo čitali Pahorjev članek. Ne objavljam jih zaradi neke nenaklonjenosti (v današnji primitivni razmerah moramo to to posebej poudariti, da ne bi smelo biti potrebno) do avtorja, nego kulturnega delavca na Slovenskem Primorskem. Napisal smo jih zato, kar hočemo povedati, da so pri Slovincih že zdavnaj minili časi gnilega «sloga», ko so zaradi navedenih «narodnih interesov» politični voditelji do nezvestosti hvalili usako mediokriteto ter govorili in pisali v najbolj rožnati barvah o vseh javnih vprašanjih; zaradi tega pa so narod pripeljali v popolno močvirje. Tisti časi se ne bi smeli več vrniti, pač pa bi morali biti gesto javnih delavcev: «Resnica, vedno resnica in za vsako čeno resnica, čeprav ni vedno prijetna».

(Nadaljevanje prihodnje)

Okrožni ukaz št. 20
Okrožni komisar tržaškega okrožja podpolkovnik J. C. Smuta je s ukazom z dne 13. maja, ki je stopil v veljavo dne 1. aprila 1946, določil napredovanje Lampe Ane, Zolli Ernesta, Baužon Giuseppe in Peselj Ane, ki so uslužbeni pri tržaškem pristankem poveljstvu, z 10. stopnje (prvega arhivirja) v 9. stopnjo (glavnega arhivirja).

„Allied Reading Room“
V nedeljo otvoritev kulturnega in študijskega kluba A.I.S.

Vsi tisti, ki so obiskali razstavo o Združenih državah ali obiskovali center za obvestila na Borzerni trgu, in anglo-ameriško štalično v ulici Borsar 22, bodo z velikim zanimanjem pozdravili vest, da bo AIS v nedeljo 18. maja odprl nov študijski in kulturni klub, in sicer v lokalih svojega krožka v ulici Trento 22. Klub bodo imenovali „Allied Reading Room“ (Zavezniška štalična).

V novem klubu bodo imeli obiskovalci knjižnice ameriških in angleških knjig, nadalje bodo lahko v prostorič čitali in pisali, na razpolago pa bo tudi štalična z najnovejšimi angleškimi in ameriški časopisi ter revijami. V klubu bo poleg tega razstavna dvorana, kjer bodo razstavljene

redno izmenjavane serije fotografij.

Končno bo imel klub lep bar, kjer bodo člani lahko dobili pijačo in nekaj okrepila.

Izdihnil je na cesti

V torek jutraj je prišel iz Divace v mesto 66 letni Franc Mohorič. V ulici Scoglietto ga je nenadoma obšla slabost. Zgrudil se je na tla. V bolnici so zdravniki ugotovili, da je izdihnil zaradi srčne paralize.

Gledališče Fenice

Varieteljski program, v teku ktere nastopajo med drugim glasbeni skupina petih Ernestov, ruska skupina Balandina, dva Dakotas, trio Salvatori, itd. Predstave ob obilnem času.

Obsodba zaradi orožja

Včeraj popoldne so se pred Zavezniškimi vojaškimi sodiščem govarjale štiri osebe, obtožene zaradi nedovoljene posesti orožja.

Masiron Duilio, lastnik samokreske, je dejal svojo obrambo, da je prišel do posesti orožja iz bojazni, da ga ne bi aretirali; da bi se izognil temu, se je odločil, da bo samokres prodal. Ker ni vedel, kje bi našel kupca, se je obrnil na nekoga znanca, in sicer Riccija Maria, ki mu je dejal, da pozna nekoga turškega mornarja, ki bi bil morda pripravljen kupiti orožje. Po tem razgovoru sta imela sestanek v hiši Riccija, kamor bi moral priti nakup samokreske, toda dejal je, da mu trenutno primanjkuje denarja, da ne bi izročil orožja Ricciju.

Predsednik je obsojil Masirona na dva meseca zapor, ter štiri mesece pogojno, Riccija na šest mesecev zapor pogojno, Maglia, tretja soobtožena oseba, pa je bil oproščena.

Mari Mario iz Milja, obtožen nošenja sam